

Az elektronikus hálózatok lehetőségei

A számítógépek világában egyre nagyobb szerepet játszanak a hálózatok. Az ilyen módon használt gépek „értéke” jelentősen megnövekszik, ha tudjuk, milyen szolgáltatásokat nyújtanak, mire használhatjuk őket.*

Az elektronikus hálózatoknak három alapvető típusát különíthetjük el: a LAN-t (helyi hálózat), a MAN-t (városi hálózat) és a WAN-t (1) (nagy kiterjedésű hálózat). Az alábbiakban ez utóbbiakról lesz szó, és azt szeretném röviden bemutatni, mire jók ezek a hálózatok, s milyen szolgáltatásokat kínálnak a felhasználók számára.

Vegyük sorra a kínálatot:

- elektronikus levelezés;
- elektronikus konferencia (list);
- elektronikus könyvek és újságok;
- faliújság vagy hirdetőtábla (Bulletin Board);
- szoftverarchívumok használata;
- különböző információforrások elérése (GOPHER-ek);
- filetranszfer és terminálemuláció.

Az elektronikus levelezés

Az elektronikus levelezésről az *Inspiráció* 1993. 6. számában olvashattak, így erre most nem térek ki részletesen. Csupán annyit jegyzek meg, hogy gyors és megbízható új módja az üzenetközvetítésnek, melynek segítségével bárkivel kapcsolatot teremthetünk, aki szintén „rajta van” a hálózaton.

Az elektronikus konferencia

Az elektronikus konferencia (angolul ezt „list”-nek is hívják) fogalma kicsit tágabban értelmezhető a szó köznapi jelentésénél. Arról van szó, hogy azonos érdeklődési körű emberek (pl. Pascal-programozók, történészek, fizikusok stb.) szerveződnek egy ilyen „list”-nek nevezett csoportba, ahol információt cserélhetnek az őket érdeklő témákról, kérdéseket tehetnek fel egymásnak, melyek mindenkihez eljutnak, és aki tudja a megoldást, megválaszolhatja azokat. A választ megkaphatja az összes résztvevő, de lehet személyre szóló is. A „list”-eket általában archiválják, így bármikor áttekinthető az egész addigi levelezés, ami azért fontos, hogy ne ismétlődjenek a korábbi kérdések. A „list”-eknek mindig van egy felügyelője (list-owner), aki az általános adminisztrációt és az egyéb szükséges feladatokat ellátja, és akihez szintén fordulhatunk kérdéseinkkel. A világon nagyon sok ilyen konferencia létezik, gyakorlatilag bármely minket érdeklő témához találhatunk megfelelőt, persze nem árt, ha tudunk angolul. Magyarországon a KATALIST-et lehetne említeni, amely elsősorban könyvtári informatikával kapcsolatos, de sok más érdekesség is található rajta, említésre méltó az Amerikában élő magyarok, elsősorban *Hollósi József* által létrehozott HIX nevű lista is, amely létrejötte óta – a széleskörű érdeklődéshez alkalmazkodva – már többfelé szétágazott (TIPP, MÓKA, VITA stb.).

Elektronikus könyvek és újságok

Az elektronikus könyvek és újságok az utóbbi időben kezdenek elterjedni, ami szoros összefüggésben van a könyvtárak „számítógépesítésével”. Az elektronikus újságok általában hálózatokon keresztül kerülnek terjesztésre, változó tartalommal és élettartammal, nyomtatott változatuk nincs. Előfordul ezenkívül a mágneslemez megoldás is, itt megemlítem az általunk – a pécsi *Haladó Informatika Szakkör* által – készített és 1993 novembertől alkalmi kiadványként megjelenő ACCENT-NEWS-t, amely főleg oktatási anyagokat közöl. Az elektronikus könyveknek két fő típusa van: valamely klasszikus mű számítógépes adathordozón tárolt változata (pl. *Shakespeare* összes művei, *Aesopus* meséi stb.), vagy általában számítógépes témákról szóló könyvek, amelyek már szövegszerkesztővel vagy hipertextként, kimondottan elektronikus úton történő terjesztésre ké-

* A cikk a szerző előadása nyomán készült, amely a PC az iskolában című, 1993. december 4-én Budapesten megtartott rendezvényen hangzott el.

szültek. Itt is megemlítenék három magyar nyelvű példát: az Informatikai jegyzeteket (2), a Hálózati információforrások elérése címűt (3), és az első magyarra fordított angol nyelvű Internet-kalauzt (4). Mindegyik elérhető mágneslemezen is.

Faliújságok vagy hirdetőtáblák

A falíújságok vagy hirdetőtáblák a nevükben foglalt funkciót látják el, vagyis hirdetések, közhasznú információkat tartalmaznak. Magyarországon a modemen keresztül elérhető BBS-ek, továbbá az X.25-ön keresztül elérhető ELF (Elektronikus Faliújság), valamint a CompuServ érdemel említést.

Szoftverarchívumok

Ami valószínűleg komoly érdeklődésre tarthat számot a hétköznapi felhasználók körében, az a különböző szoftverarchívumok széles tárháza. Az egyik lehetőség itt is a modemen keresztül elérhető BBS-ekhez való kapcsolódás, ahonnan gyakorlatilag bármit letölthetünk, néha a kereskedelmi szoftverek legújabb verzióit is... A másik az X.25, vagy az Internet hálózattal (5) való kapcsolat, amelynek révén számos külföldi szoftverarchívumhoz férhetünk hozzá. Ilyen módon elsősorban shareware vagy public domain programokat tölthetünk le, de elérhetők például a vírusirtó programok legújabb verziói is.

Különböző információforrások elérése

Egy nagyon hasznos és jelenleg még kevésbé kihasznált lehetőség a távoli információforrások használata. Mit jelent ez a gyakorlatban? Ha például kutatást végzünk valamilyen témakörben, akkor gyakran kell könyvtárakban búvárodunk, szakirodalmat keresnünk. Ahelyett azonban, hogy sorra járnánk a könyvtárakat mire megtalálunk valamit, egyszerűbb leülnünk a gépünk elé, belépünk mondjuk az X.25 vagy az Internet hálózatba, és „körülnézünk” mondjuk a magyar, vagy inkább (mivel a magyarok talán nehezebben elérhetők) az amerikai egyetemi könyvtárak katalógusaiban. Külön cikket érdemel a Gophernek nevezett információszolgáltató rendszer, amely szintén elérhető Magyarországon is, és nagyon széles területet fed le.

Filetranszfer és terminálemuláció

A filetranszfer és terminálemuláció szorosan kapcsolódik az előzőekben említettekhez. A filetranszfer azt jelenti, hogy a fellelt információt vagy programot letölthetjük saját gépünkre a hálózat segítségével. A terminálemuláció fogalma pedig azt takarja, hogy PC-k előtt ülve egy távoli, nagy teljesítményű gépen dolgozhatunk, programot futtathatunk stb.

Azt hiszem, az eddigiek eléggé meggyőzően bizonyítják, miért érdemes WAN-okat használni. A konkrét megvalósításra nem tértem ki, de ne gondolja a kedves Olvasó, hogy mindez elérhetetlen álom. Az elmondottak hazánkban a legtöbb felsőoktatási intézményben már valóságnak számítanak, több olyan középiskoláról is tudomásunk van, – így Pécsset is – ahol minderre rendelkezésre állnak a feltételek, vagyis már bekapcsolták a hálózatba. A közelmúltban létrejött ELKöb-projekt pedig lehetőséget biztosít azok számára is a bekapcsolódásra, akiknek a közvetlen hálózati hozzáférés még nehézséget okoz. A többi már csak a felhasználókon múlik.

JEGYZET

- (1) Az egyes rövidítések angol megfelelői: LAN – Local Area Network, MAN – Metropolitan Area Network, WAN – Wide Area Network.
- (2) *Drótos László*: Informatika jegyzetek I. Miskolc, 1993.
- (3) *Bakonyi Géza–Drótos László–Kokas Károly*: Hálózati információforrások elérése. 1993.
- (4) *Adam Gaffin*: Nagy Internet Kalauz mindenkinek v.2.2. (magyar nyelvű elektronikus kiadás, fordította Drótos László, Miskolc, 1994. szept.)
- (5) Az Internet jelenleg a világ egyik legnagyobb (ha nem a legnagyobb) hálózata, melyre becslések szerint kb. 10-15 millió felhasználó kapcsolódik, és ez a szám napról napra nő